

LŐRINCZ LÁSZLÓ
(1921 - 2013)
ÍRÓ, KÖLTŐ

1921. március 18-án, Sepsiszentgyörgyön született. Édesanyja Kovács Rozália. Édesapja Lőrincz István.

Az elemi iskola után Sepsiszentgyörgyön, a Székely Mikó Kollégiumban végezte el a négy osztályt, majd Brassóban a Református Kereskedelmi Középiskolában tett érettségi vizsgát.

A kolozsvári egyetemen 1944-ben kapott okleveles közgazdász diplomát.

Közben (1941-44-ig) az Erdélyi Szépművészeti Céh Könyvkiadó *Erdélyi Helikon* című folyóirat szépirodalmi szerkesztője volt.

1944-ben két társával beköltözött a kolozsvári Néprajzi Intézetbe, hogy védjék a gyűjteményt. Itt 1944 októberében elfogták, majd október 12-én civil hadifogolyként Szibériába vitték.

1947 végén a szibériai hadifogságából szabadulva Magyarországra jött, mivel legközelebbi hozzátartozóit elvesztette.

Elvégezte a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Pedagógusképző szakát, ahol tanári oklevelet kapott.

Egerben középiskolában és a főiskolán tanított, majd megbízták a Pedagógus Továbbképző Intézet megszervezésével, s annak vezetésével.

1971-ben alapította a ma is létező *Budapesti Nevelő* pedagógiai folyóiratot. Több mint kétszáz könyvet szerkesztett, s számtalan tanulmányt publikált.

1989 óta visszavonult, a Csongrád megyei Mindszenten élt.

Verseket, novellákat, tanulmányokat írt. Eddig kiadatlan műveit itt rendszerezte, melyeket önálló kötetben (*Maradék az életemből* és a *Kötet cím nélkül*) a Hód Kiadó jelentetett meg.

Életének 92. évében, Mindszenten hunyt el, majd Budapesten temették el.

HDK

AZ ERDÉLYI HELIKONISTA

Lőrincz László szépíró, az erdélyi helikonisták, Kós Károly nemzedékének és szerkesztőjének utolsó képviselője. A kiváló novellista *Reflektorfényben* című művével búcsúzunk tőle.

A Kötet cím nélkül novelláskötetének történetei egy-egy emberi érzést szemléltetnek, vagy jó esetben átéltetnek az olvasóval. A félelmet, a dekadenciát, amely bárkivel megeshetett, de a jövőben is bárkivel megtörténhet.

Érdekes dolog megtudni, melyik szereplő hogyan oldja meg a felmerülő problémáját. Minden váratlan esemény megköveteli, hogy aki annak megoldására vállalkozik, szűrje le a problémát önmaga erkölcsi szűrőjén, s ami a szűrőben mint emberi jó fennmarad, az vezérelje cselekedetét a megoldásban.

A *Reflektorfényben* című novella 1956-ban játszódik. Élethelyzet: a mentősöknek betelefonálnak, hogy a Váci úton vernek egy tisztet. Ha a mentősök kimennek érte, talán nem verik egészen agyon...

A mentősök már napok óta csak félórát alszanak, fáradtak, gyakran elalszanak vezetés közben – de döntenek: elmennek a tisztért.

Tovább gondolva a szituációt, láthatjuk, hogy itt nem azt nézték a mentősök, nem azt mérlegelték, hogy melyik csoportosulás mellé álljanak, hanem az emberi életet védték.

Bent a kórházban újabb nehézség adódik; a fegyveresek a mentő után eredve a kórházban követelik a behozott tisztet.

A főorvos és asszisztense műtik az összevert embert, s amíg az tart, nem engednek a műtőbe senkit.

Újabb választási lehetőség: ha úgyis ávós a tiszt, és a fegyveresek kezébe kerül, nem lesz-e hiábavaló a gyógyító munka? Az emberiség győz; a műtétet elkezdi.

A főorvos közben elmeséli asszisztensének egyik esetét, amely még a fronton történt vele: amíg az ezredparancsnok kulcsesonttörésével egy csomó időt eltöltött, addig a másik helyiségben meghalt két fogságba esett sebesült katona. Igaz, hogy kitüntetését kapott érte –, de azóta mégis úgy érzi, hogy a két katonával kellett volna foglalkoznia...

A húsz novella mindegyike tartalmaz továbbgondolásra alkalmas kérdéseket, s az olvasóra bizza a lehetséges válaszokat, amellet, hogy természetesen az író is leírja az ő hősei döntését. Az erkölcs alapvetően egy szűrő funkciót lát el, amikor döntéshelyzetben a szóba jöhető alternatívák közül kiválasztjuk a szerintünk legheylesebbet.

Javaslom mindenkinek elolvasásra Lőrincz László könyvét, saját meglévő erkölcsi szűrőjének építéséhez, a szűrő lyukainak beállításához, teszteléséhez.

Fülöpné Rákos Éva

REFLEKTORFÉNYBEN

Radulyknak majd leragad a szeme. Már napok óta csak röpke félórát alhat. Azt is a kocsiban, vagy a városzórában a padon.

- Időnként szólj reám – mondja Gerencsérnek –, mert amikor egyenesbe fordulnak, még nehezebb ébren maradni.

Már csak a szentlélek választja el őket attól, hogy neki ne menjenek a kocsival valaminek, de csodálatos módon akkor pattan fel mindig a csukott szeme, amikor éppen kanyarodni kell.

A mentőautó végigrohan a Kőbányai úton, s közeledik a kórház felé. Itt-ott lövések hallatszanak, s porzik a vakolat a házakon. Ők azonban robnognak. Hét sebesültet visznek a Kőbányai út végéről.

Alighogy megérkeznek, szól a telefon. Rendszerint közvetlenül a kórházakat hívják, mert a mentőállomáson úgy sincs kocsi. Nincs arra idő, hogy visszamenjenek a központba.

Valaki betelefonált, hogy a Váci úton vernek egy tisztet, s ha kimennek érte, talán nem verik egészen agyon.

- Nem tudom, hogy ki szólt, mert letette a kagylót – mondja a mentőorvos.

Raduly és Gerencsér összenéznek. Várják, hogy előbb a másik szóljon.

- Tisztet mondott? – szólal meg előbb Raduly.

- Ávós lehet – szólal meg Gerencsér is.

Azután csend lesz.

- Agyon fogják verni – gyűjt rá egy cigarettára a mentőorvos. – Tegnap egy századost kihajítottak a harmadik emeletről.

- S ha odamegyünk, akkor esetleg elkapnak minket is. Az istenit az ilyen ronda alakoknak, képesek agyonverni az embereket.

Gerencsér már éppen kinézett magának egy padot, ahol szundít majd egyet. Valamirevaló pihenőhöz csak úgy tudnak hozzájutni, ha időnként három helyett ketten mennek ki. Nem fekszik le. Ezzel azt jelzi, hogy a maga részéről hajlandó szolgálatban maradni.

- Ezt jól kifogtuk – nyilatkozik Raduly is.

- Ha úgy mennénk, mint akik csak éppen arra járnak, akkor talán sikerülne csinálni valamit – mondja a mentőorvos.

- Vállaljuk?

Felelet helyett Raduly belül a volán mögött, Gerencsér pedig a mentőorvossal együtt hátul.

- Csendesen megyünk – szól hátra Raduly. – Az utolsó ötven méternél bekapcsolom a szirénát, hogy a váratlan hangtól egy kicsit zavarodjanak meg. Aztán nem kell majd semmit sem kérdezősködni, hanem csak egyszerűen be kell tenni azt az embert, s gyürünk.

A kocsi kifordul a kórház kapuján, majd rászalad a Körútra. Pár perc múlva már a Váci úton robognak, nemsokára észreveszik a csődületet. Bal oldalon mennek. A tömeg a másik oldalon van. Raduly befordítja a kocsit az első mellékutcába, hogy túljussanak a tömegen, és Újpest felől közelítsék meg.

Nem szólnak egymáshoz. Radulynak olyan mértékben ébren van a szeme, hogy akár a sinek tetején is végigvinné a kocsit. Teljes sebességgel közeledik a tömeghez, majd hirtelenül bekapcsolja a szirénát. Irtozatosan fékez. A kocsit, s?? kissé a járda felé fordulva úgy állítja le, hogy még három méter se maradjon üresen.

Egy rendőrruhás tiszt fekszik a földön.

Hogy leállnak, felpattan hátul a mentőkocsi ajtaja, s kiugrik belőle Gerencsér a mentőorvossal. Nem szólnak semmit, nem is kérdezősködnék, csak megragadják az összevert embert, s mire bárki is felocsúdkodna, bedugják a kocsiba. Ahogy utána bújnak, Raduly már nyomja is a gázt. Még hallatszik, amint a tömegből utánuk ordítanak.

- Micsoda disznóság, a mentők összejártanak az ávéhásokkal!

- Elő kell keríteni őket!

- Gyerünk a kórházba, utánuk!

Az egyik fegyveres kiáll az utca közepére, s elkezd löni a kocsit. Az autó azonban robog tovább.

Nem szólnak egymáshoz semmit. Raduly az utat nézi, Gerencsér az ablakon keresztül Bodulyt nézi, a mentőorvos meg az összevert ember cipője orrát.

Csak akkor szólalnak meg, amikor a kórházba érnek.

- Nagyon lármáztak – mondja Raduly -, azt hiszem, jó lesz, ha egy időre lelépünk.

Az összevert embert beviszik, s a mentőorvos jelentést tesz a főorvosnak. Csak ne-hogy valami baj legyen belőle, mert nagyon felzúdultak, amikor elhozták. Még löttek is a kocsi után – jelenti. - Ávós – teszi még hozzá, most már biztos, hogy ávós.

A főorvos megnézi az őrnagyot, és intézkedik, hogy a sebesültet műtétéhez készítsék elő.

- Kolonics kolléga – szól az asszisztenséhez -, kérem, hogy maga készítse elő.

Az őrnagy eszméletlenül fekszik. Az arca és a végtagjai halványak és hidegek. A fején nyílt sebei vannak, a felsőtestén a bőrét kapilláris vérzések borítják. Légzési elégtelenségei vannak, és a vérnyomása állandóan süllyed.

- Szzatumio tborácis?? – jelenti Kolonics a főorvosnak, amikor végzett. – Feltehetően súlyos belső sérüléseket szenvedett, mindkét oldalon borda- és szegycsonttöréssel.

Amikor a műtét megkezdődik, halálsápadtan egy ápolónő jelenik meg.

- Főorvos úr kérem – jelenti izgatottan -, autón fegyveresek érkeztek, és követelik az

őrnagyot. Keresik a mentőket is, de ők már nincsenek itt. Mit tudjunk tenni?

- Itt nincsenek őrnagyok, itt nincs az embereknek semmiféle beosztásuk. Itt kérem csak sebesültek, és betegek vannak. Most éppen műtét folyik. Azt mondják nekik, kérem.

- Asszisztens úr, a vérömleny fertőzőtt-ségének a megállapításához kérem a ??-féle próbát.

- De be akarnak kérem jönni a műtöbe. Azt mondják, hogy ha nem adjuk ki az őrnagyot, bejönnek a műtöbe...

- A műtöbe senki sem teheti be a lábát. Mondja meg nekik, hogy senki sem teheti be, azt üzentem. Micsoda disznóság ez, - csipeszt! – agyonverik az embereket, s még be akarnak jönni a műtöbe, - tampont! – gyorsabban, kérem...

Az ajtóban közben megjelenik két fegyveres. Egy pillanatra elvakítja őket a reflektorok fénye. Még nem láttak sohasem operációt. A hatalmas reflektorfényű lámpa alatt fehér ruhás alakok mozognak szinte gépiesen. Érthetetlen egyezményes jelek alapján, szögletes mozdulatokkal eszközöket adogatnak a főorvos kezébe. Valami rendíthetetlen nyugalom és kíméltég sugárzik az egészből. A fegyveresek állnak. Mindössze annyit mondanak, hogy:

- Jó kérem, hát akkor várunk.

Az ajtó becsukódik.

A műtöben olyan súlyos a levegő, mint hogyha kívülről telepumpálták volna a helyiséget, s a nagy nyomás alatt még a mozdulatok is ernyedtebbé válnak.

- Tampont.

- Fecskendőt.

- Nem ezt a fogót kértem – hallatszik a főorvos erőlyes hangja.

Az asszisztens ideges. Látszik a fogásán és a tekintetén, hogy az. Jobb lett volna, ha kívül maradnak ezen az egész histórián, gondolja. Persze, hogy jobb.

- Miért oly ideges? – hallatszik ismét a főorvos erőlyes hangja.

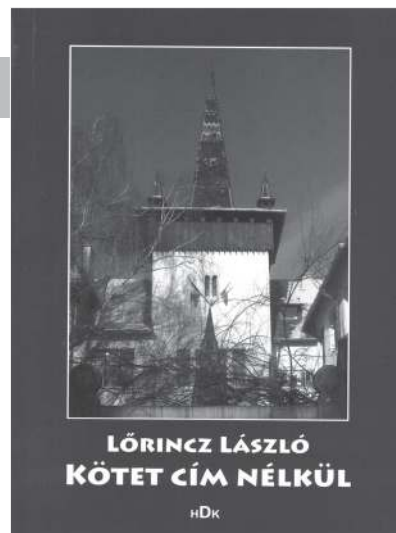
- Olyan szituációban vagyunk, amikor igazán lehet ideges az ember, főorvos úr. Szerintem nem ér meg annyit ez az egész, mint amennyibe kerül. Elvégre az ávósok sem voltak szívbarjosak. Lehet-e csodálkozni azon, hogy az történik velük, ami történik.

A főorvosnak a műszer egy pillanatra megáll a kezében, de csak úgy alig észrevehetően. Konyhasóoldatot kér a mellüreg kiöblítéséhez, majd antibiotikumot. Csend van. Olyan az egész, mint valami némajáték.

- Ferenc, hogyha már behozták, én megértem ezt a helyzetet is – teszi még hozzá az asszisztens.

- Mondja csak, Kolonics kolléga, maga annakidején hogy szigorlatozott?

Az asszisztens váratlanul éri a kérdés. A legszívesebben hagyná az egészséget, vagy valami gorbomaságot mondana neki. Micsoda

hülye kérdés, és még balgább szituáció. Az ajtóban ott állnak a fegyveresek. Vajon miért állnak? Már csak az őrnagyért kizárólag, vagy talán már nem is érte? Előttük meg ott fekszik az őrnagy még mindig feltárt mellel, s biztos a főorvos aziránt érdeklődik, hogy ő hogy szigorlatozott. Érti, hogy éle van a kérdésnek.

- Jól, kérem. Jól szigorlatoztam.

Hiába, válaszolnia kell. A főorvos régen is az volt, most is főorvos, és nincs olyan rendszer, amelyikben ne lehetne ismét az. Olyan a keze, hogy főorvos marad minden időben. Képes volna egy szórszálat függőlegesen keresztül hasítani.

- Nem rossz jegy – hallja a főorvos száraz hangját. – Rontani is lehet, meg javítani is rajta. Ez olyan jegy. Az életben megvan a lehetőség mind a kettőre.

Csend.

- Mit nem tudott? – hallatszik ismét.

- Általában mindent tudtam.

És már hallatszik, hogy indultas hang.

- Értem... Amit meg nem tudott, az lehet, hogy nem is volt benne a könyvekben. Ilyen is van. Tampont! Készüljön fel a tüdő kivarrására ??-féle paspotával??.

- ??dődik?

- Vágja el, de varrja újra.

- Amikor kint voltam a fronton, még viszonylag fiatal voltam. Én akkor ott kint a fronton az ezredparancsnok kulcsonttörésével a kötőhelyen eltöltöttem egy csomó időt. Közben mellettem meghalt két fogságba esett sebesült katona. Tudja, mit kaptam érte? Kiténtetést. Én akkor rontottam, vagy javítottam, mit gondol?

- A vérdiffúzió mennyisége?

- 700

- Elég.

Selyem izomvarrattal lezárják a sebet. A főorvos leveszi arcvédőjét, és törölni kezd izzadt arcát. Az ujjairól huzigálja lefelé a kesztyűt.

Közben a kötözéssel az asszisztens is végez. Egy ideig tétován állnak az elvégzett műtét után, mint akik még valami tennivalót keresnek a befejezettel kapcsolatban, mert nem tudják, hogy mi következik.

Lőrincz László